

Til lovforslag nr. L 75. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 15. maj 1990

Betænkning

over

Forslag til lov om gymnasiet m.v.

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Amtsrådsforeningen i Danmark,
 Dansk Ungdoms Fællesråd,
 Gymnasieskolernes Lærerforening,
 Gymnasieskolernes Rektorforening,
 Italiensklærerforeningen,
 Lærerrådene ved gymnasierne i Københavns Amt,
 Matematiklærerforeningen,
 Nykøbing Katedralskole,
 Religionslærerforeningen for Gymnasieskolerne og HF,
 Russisklærerforeningen og
 Viborg Katedralskole.

Der er af undervisnings- og forskningsministeren og af nogle mindretal stillet ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalget har noteret sig, at undervisnings- og forskningsministeren over for udvalget har oplyst følgende vedrørende forskellige elementer i lovforslaget:

Fordelingsudvalg

Undervisnings- og forskningsministeren agter i henhold til bemyndigelsen i lovforslagets § 5, stk. 3, at udstede en bekendtgørelse, som i lighed med den eksisterende bekendtgørelse

opretter fordelingsudvalg i amtskommunerne med den opgave at fordele de af rektorerne optagne ansøgere. Fordelingen skal ske således, at ansøgerne optages på den skole, de har søgt, såfremt der er plads, ligesom ansøgenes ønsker herudover skal følges mest muligt. Der kan således ikke henvises elever eller klasser til andre skoler, så længe skolens kapacitet ikke overskrides. Fordelingsudvalget nedsættes som i dag i henhold til en bekendtgørelse og omfatter rektorerne i den pågældende amtskommune samt 1-3 repræsentanter for amtskommunen.

Økonomistyring

Hensigten med bestemmelsen i § 16, stk. 3, om, at ministeren kan fastsætte bestemmelser, som regulerer amtskommunernes driftsudgifter pr. elev, er at undgå en standardglidning som den, der har fundet sted på folkeskoleområdet. Med standardglidning tænkes der ikke på arbejdstidsforkortelse og lignende.

Ungdomsårgangene vil i de kommende år blive stærkt reduceret. Hvis en deraf følgende elevnedgang ikke imødegås på den rigtige måde, vil der ske en standardglidning forstået som en forøgelse af udgifterne pr. elev.

Der er ikke med bestemmelsen påtænkt en sænkning af standarden i forhold til den standard, der har været karakteristisk i 1980'erne.

Pædagogisk råd m.v.

Det har ikke været tanken, at lærere og elever skal inddrages i mindre omfang end hidtil i skolernes pædagogiske virke. Det vil således være naturligt, at f.eks. spørgsmål om skolens undervisningstilbud, om time- og fagfordelingsplaner, om forsøgsundervisning, om principper for ekskursioner og om koordinering af elevernes arbejdsbyrde drøftes med pædagogisk råd og elevrådet. Herudover vil det pædagogiske råd være et udmærket forum for drøftelse af alle pædagogiske spørgsmål på skolen.

Det fremgår af ændringsforslag nr. 2, at det pædagogiske råd selv fastsætter sin forretningsorden og vælger sin formand.

Lærernes og elevernes medbestemmelse sikres herudover ved deres medlemskab af skolebestyrelsen, ligesom man lokalt kan beslutte at oprette et fællesudvalg i lighed med det, der eksisterer i dag.

Bestyrelsen

Den præcise sammensætning af bestyrelsen er ikke fastlagt i lovforslaget, som hermed åbner mulighed for forskellige ordninger, ligesom der også kan være forskel på bestyrelsernes kompetence afhængig af amtsrådenes beslutninger om at tillægge dem yderligere kompetenceområder. Denne frihed til at finde frem til den sammensætning, man lokalt finder mest hensigtsmæssig, anses for at være en fordel.

Det forventes dog, at man vil stræbe efter en rimelig fordeling mellem repræsentanter udefra og fra skolen selv. Den mindst mulige bestyrelse vil efter lovforslaget være på 5 medlemmer, nemlig 3 udefra og 2 fra skolen. En bestyrelse på f.eks. 9 medlemmer forventes også at have en fordeling mellem disse to grupperinger, så de udefra kommende ikke bliver antalmæssigt dominerende.

Andre uddannelser på skolen

En gymnasieskole kan efter lovforslaget omfatte kurser til andre uddannelser. Der lægges ikke hermed op til en ændring af den eksisterende uddannelsesstruktur, men der åbnes mulighed for et samarbejde mellem forskellige uddannelsesinstitutioner. En sammenlægning af to uddannelsesinstitutioner vil ikke være det

normale, men kan ske f.eks. for at fastholde et uddannelsesstilbud i tyndt befolkede områder, hvis der sker en nedgang i ansøgstallet, eller hvor andre lokale forhold taler for det.

Pædagogisk tilsyn

Bestemmelsen i § 15, stk. 2, om mulighed for at omgøre afgørelser truffet i forbindelse med eksamen betyder ikke, at ministeren kan gribe vilkårligt ind. Ifølge lovforslaget skal der udarbejdes regler (en bekendtgørelse) om omgørelse af eksamen. Af disse regler skal det fremgå, under hvilke betingelser ministeren kan gribe ind. Bestemmelsen er en sikkerhedsventil, som kun kommer i brug i helt ekstraordinære tilfælde.

Deregulering

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at det er hensigten at søge gennemført en række bekendtgørelsesændringer, således at skolerne kan få flere frihedsgrader, så de får en reel mulighed for alternative løsninger inden for nogle rammer. Disse regelændringer vil ikke blive gennemført uden en høring af de berørte parter, og de vil tillige blive drøftet med de partier, der står bag vedtagelsen af loven.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 2-4 og 6-10 stillede ændringsforslag. Ændringsforslag nr. 4, der er stillet af Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti, indebærer, at muligheden for brugerbetaling bortfalder.

Et mindretal inden for flertallet (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker samtidig at give udtryk for, at SF fortsat er af den opfattelse, at den ideelle styring af gymnasier sker ved, at det først og fremmest er de mennesker, der er på skolen, dvs. lærere og elever, som har hovedindflydelsen. Dette har SF tidligere givet udtryk for ved fremsættelse af beslutningsforslag nr. B 89, folketingsåret 1987-88. Da SF imidlertid har konstateret, at

der er et klart flertal for den styrelsesstruktur, som ligger i lovforslaget, har SF opfattet det som sin væsentligste opgave at få drejet lovforslaget lidt i den retning, som SF ønsker. For SF er det i den forbindelse vigtigt, at lærerne selv vælger deres formand i det pædagogiske råd, og at lærerne bl.a. derved er mere synliggjort i beslutningsprocesserne. Endelig betragter SF det som vigtigt, at forligspartierne er enige om i betænkningen at fremhæve, at det pædagogiske råd mindst vil få de samme arbejdsområder at varetage, som hidtil har ligget i lærerrådet. Derudover er det også for SF vigtigt, at elevrådet fremhæves, samtidig med at der også lægges op til, at der kan nedsættes fællesudvalg som i dag. På denne måde er det SF's opfattelse, at de samarbejdsformer, som i dag findes på gymnasierne, fortsat vil kunne opretholdes.

Et *mindretal* (Det Konservative Folkeparti, Venstres og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (Kristeligt Folkeparti og Fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det under nr. 1 og de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (KRF), tiltrådt af et *mindretal* (FP):

Til § 3

1) Paragraffen udgår.

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 13

2) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Det pædagogiske råd fastsætter selv sin forretningsorden og vælger sin formand.«

Til § 16

3) Stk. 1 og stk. 2 affattes således:

»De offentlige gymnasieskoler drives af amtsrådene, som herunder sikrer midler til efteruddannelse af personalet.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan yde tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde, til efteruddannelse og eventuelt til andre formål.«

Til § 17

Af et *mindretal* (S og SF), tiltrådt af et *mindretal* (CD):

4) Paragraffen affattes således:

»§ 17. Undervisningen på de offentlige gymnasieskoler er vederlagsfri.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *mindretal* (KF, V, FP, RV og KRF):

5) Paragraffen affattes således:

»§ 17. Undervisningen på de offentlige skoler er vederlagsfri.

Stk. 2. De undervisningsmidler, der er nødvendige for undervisningen, skal af amtsrådet stilles til rådighed for eleverne uden betaling, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren kan bestemme, at eleverne i begrænset omfang selv anskaffer undervisningsmidler. Betaling for fotokopier til undervisningsbrug kan fastsættes som en gennemsnitsbetaling for skolens elever eller for grupper af elever på skolen.

Stk. 4. Undervisnings- og forskningsministeren kan delegere sin beføjelse efter stk. 3 til vedkommende amtsråd eller til skolen efter amtsrådets bestemmelse, jf. § 8, stk. 3.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 19

6) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 2. Amtskommunerne betaler bidrag til staten for de i stk. 1 nævnte elever efter bestem-

melserne i lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser (bidragsloven). Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om ordningen og kan herunder fravige § 6 i bidragsloven.«

Til kapitel 6

7) *Kapitelloverskriften* affattes således:

»*Befordring for elever i ungdomsuddannelser*«.

Til § 29

8) *Stk. 1* affattes således:

»Lovens § 15 træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. De øvrige bestemmelser træder i kraft den 1. januar 1991. Lov om gymnasieskoler og studenterkursus, jf. lov-bekendtgørelse nr. 715 af 18. november 1987, ophæves.«

9) *Stk. 5* affattes således:

»*Stk. 5*. I lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen bortset fra folkeskolen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v., jf. lov-bekendtgørelse nr. 437 af 20. juni 1989, foretages følgende ændringer:

1. I lovens *titel* indsættes efter »folkeskolen« ordene: »og gymnasieskolen«.

2. §§ 38, 41 og 42 ophæves.

3. *Kapitel 6* og *kapitel 8* ophæves.

4. § 67 med hertil hørende overskrift ophæves.

5. §§ 72 a og 72 b med hertil hørende overskrift ophæves.

6. I *overskriften til § 73* udgår ordene »og lærer-råd«, og § 73, *stk. 2-4*, ophæves.

7. § 76 med hertil hørende overskrift og § 76 b ophæves.

8. § 78 ophæves.

9. § 80 ophæves.

10. §§ 80 a og 80 b ophæves.«

Til § 33

10) *Paragraffen* affattes således:

»§ 33. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Forslagsstillerne finder ikke, at der er nogen begrundelse for fritagelse for religionsundervisning i gymnasiet. Faget har et så alment idé-historisk præg, at alle bør deltage i undervisningen.

I øvrigt finder forslagsstillerne, at bestemmelsen indeholder en vis diskrimination af medlemmer af folkekirken, idet undervisning i andre religioner end kristendom indgår i undervisningen som en væsentlig del af fagets indhold.

Til nr. 2

Efter det fremsatte lovforslag skal amtsrådet træffe beslutning om, hvorvidt rektor skal lede det pædagogiske råd, eller rådet selv skal vælge en formand. Med dette ændringsforslag slås det fast, at rådet selv fastsætter sin forretningsorden og vælger sin formand.

Til nr. 3

Ændringerne vedrører efteruddannelsen. Den fremtidige ordning af gymnasielærernes efteruddannelse tænkes gennemført således, at det principielt er amtskommunernes opgave at sikre midler til lærernes efteruddannelse, og at betalingen skal dækkes af skolernes bevillinger, men at staten kan yde tilskud til de enkelte kurser. Der skal således fortsat afsættes midler på finansloven til efteruddannelse, og staten får herved mulighed for bl.a. at sikre efteruddan-

nelse af særlig betydning for gymnasiets udvikling, sikre de små fags efteruddannelse, afholde konferencer og lignende. For finansåret 1991 søges en uændret bevilling på 13 mio. kr.

Ministeriet vil fortsat udbyde kurser, herunder i samarbejde med de faglige foreninger, således som det sker i dag. Også disse kurser vil blive omfattet af tilskudsordningen. Men det foreudses, at flere parter vil give efteruddannelsetilbud til skolerne.

Til nr. 4

Ændringsforslaget indebærer, at brugerbetaling ikke er mulig.

Til nr. 5

Af den foreslåede ændrede affattelse af § 17 fremgår det i stk. 3, at der med udgangspunkt i, at undervisningsmidlerne normalt er gratis for eleverne, kan træffes bestemmelse om, at eleverne i et begrænset omfang selv skal anskaffe undervisningsmidler. Det gælder således ordbøger, lommeregner, papir og lignende til eget brug, herunder fotokopier. Men herudover åbnes der mulighed for, at eleverne i et vist omfang selv køber og dermed kommer til at eje lærebøger, der kan have en varig værdi for de pågældende elever. Det forudsættes dog, at det offentlige som hidtil afholder størsteparten af udgifterne til de undervisningsmidler, der er nødvendige for undervisningen.

Hensigten er at åbne for en mulighed for en forøgelse af bogindkøbene i det omfang, eleverne for fremtiden kommer til selv at anskaffe undervisningsmidler. Undervisnings- og Forskningsministeriet vil således ikke kræve bloktilskudsregulering for elevbetaling af undervisningsmidler ud over ordbøger, lommeregner, papir og lignende til eget brug, herunder fotokopier.

Med hensyn til den vederlagsfri undervisning bemærkes det, at opholds- og rejseudgifter i forbindelse med ekskursioner og lignende ikke betragtes som undervisningsudgifter.

Til nr. 6

Det foreslås, at amtskommunerne bidrager til staten efter bestemmelserne i lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser (bidragsloven). Der foreslås endvidere indført en hjemmel for ministeren til at fastsætte nærmere regler om bidragsordningen, herunder til at fravige § 6 i bidragsloven. Ifølge § 6 i bidragsloven anses en elev inden for gymnasieområdet for hjemmehørende i den amtskommune, hvor elevens folkeregisterkommune er beliggende. Den foreslåede bemyndigelse vil bl.a. blive anvendt til at fastsætte regler om, at en elev, der optages på en skole i udlandet, anses for at være hjemmehørende i den amtskommune, hvor elevens folkeregisterkommune på optagelsestidspunktet er beliggende.

Til nr. 7

Der er tale om en redaktionel ændring.

Til nr. 8

Da bestemmelsen i lovens § 15 allerede skal kunne anvendes ved den kommende eksamen, foreslås det, at bestemmelsen træder i kraft snarest muligt.

Ikrafttrædelsestidspunktet foreslås i øvrigt rykket frem til 1. januar 1991 bl.a. af hensyn til bestemmelsen i § 17. I året 1990 er der på finansloven optaget en tekstanmærkning, som giver den fornødne hjemmel til at kræve, at eleverne selv anskaffer sig ordbøger, lommeregner, papir og lignende til eget brug, samt til at lade amtskommunerne opkræve betaling for fotokopier. Denne hjemmel, der overføres til gymnasieloven, må derfor træde i kraft 1. januar 1991. Hertil kommer, at det af hensyn til styringsbestemmelserne er hensigtsmæssigt, at ikrafttrædelsestidspunktet er begyndelsen af et finansår.

Til nr. 9

Ændringsforslaget er dels redaktionelt, dels en konsekvens af det af kulturministeren frem-

satte forslag til lov om støtte til folkeoplysning
(L 115).

Eva Møller (KF) fmd. Annelise Gotfredsen (KF) Merete Aarup (KF)

Inge Dahl-Sørensen (V) Else Winther Andersen (V) Pia Dahl (FP) Marianne Jelved (RV)

Jette Pors (CD) nfmd. Lysholm Christensen (KRF) Jytte Andersen (S) Helle Degn (S)

Pernille Forchhammer (S) Anna-Marie Hansen (S) Frank Jensen (S) Lone Møller (S)

Aage Frandsen (SF) Hanne Thanning Jacobsen (SF)